

سبزینه



خمینی شهر / اصفهان

سهیلاعموشاهی

عکس‌ها:

زهرآجوه‌ری

اینکه سده از سه ده با نام‌های «فروشان»، «خوزان» و «ورنوسفاداران» تشکیل شده است، به خلیات، کسب و کار، صنعت و... هر ده می‌پردازد و می‌گوید: «فروشان یا پریوشان؛ دهی است با مردمانی سختکوش که بیشترشان به باغداری و کشت و کار مشغول هستند و میوه اصلی آن‌ها گلابی است».

● گلابی‌ها ۲ هزار گونه پیوندی دارند

از شاخص‌ترین محصولات باغی این شهرستان می‌توان به گلابی «گونجونی» و «سیبری» اشاره کرد که تغییرات اقلیمی و سوء مدیریت‌ها سبب شده محصولاتی چون گونجونی و سیبری طی سال‌های اخیر منقرض شوند. گونجونی میوه فوق‌العاده خوشمزه‌ای است که مادر شاه‌میوه یا همان گلابی به حساب می‌آید. شاه‌میوه خود انواع مختلفی دارد که مطمئن هستم هیچ فردی جز یک سده‌ای نمی‌تواند آن‌ها را از هم تشخیص دهد و یا حتی نام ببرد. این گونه‌ها ۱۲ نژاد از یک خانواده هستند که اسامی زیبایشان کمتر به گوش افراد غیر محلی خورده است. اسامی این گونه گلابی‌ها با طعم‌های متفاوت و دلپذیر به شرح زیر است:

«آلدارانی»، «روغن چراغی»، «قارا سرخی»، «للا جنگلی»، «تولایی»، «تیموری»، «دارابی»، «دورشه»، «جزقند»، «برمو»، «کفتر بچه» و «شاه میوه». از این تعداد تنها شاه‌میوه است که هنوز توانسته زنده بماند و متأسفانه گونه‌های دیگر طی سال‌های اخیر به دلیل تغییرات اقلیمی و آب و هوایی منقرض شده‌اند.

از این میوه مخروطی شکل آبدار، بیش از ۸۰۰ گونه طبیعی و ۲ هزار گونه پیوندی در سراسر جهان به ثبت رسیده است که خواص بی‌شماری دارد. این میوه با ارزش غذایی بالا فواید زیادی برای بدن دارد.

ویتامین C موجود در گلابی می‌تواند برای رفع چروک‌های پوستی بسیار مفید باشد. همچنین با داشتن حجم زیادی فیبر به هضم غذا کمک کرده و برای گوارش نیز مفید است. در متون علمی آمده که این میوه ضد سرطان برای قلب و عروق، استخوان‌ها، سلامت جنین، بارداری و... همانند دارو عمل می‌کند.

مادر بزرگم روی اجاق چوبی، ناهار ظهر را بار می‌گذاشت و بوی غذای خوشمزه تا ظهر توی سرم می‌پیچید و دلم می‌خواست به آن ناخنک بزنم؛ اما شعله‌ها سوزان بودند و جرأت نزدیک شدن به اجاق را نداشتم. مادر، پدر و پدر بزرگم هم تا عصر مشغول چیدن و بسته‌بندی گلابی‌ها بودند.

آن روزهای شیرین برداشت محصول برای من هم فرصتی بود تا با قورباغه‌های حوض آبی رنگ لجن گرفته وسط باغ بازی کنم. حالا سال‌های سال است که آن روزهای خوش گذشته و هر سال تابستان که می‌شود عطر گلابی‌های طلایی خاطرات شیرین کودکی‌ام را زنده می‌کند.

در یکی از همین روزهای گرم شهریور ماه راهی صحرای «دیمیتریون» واقع در خمینی شهر استان اصفهان شدم تا سری به باغ‌های گلابی، شاه‌میوه جادویی این شهرستان بزنم. از کنار کانال آب رد می‌شوم. قبلاً همیشه پر آب و جوشان بود؛ اما حالا به خاطر خشکسالی و بسته شدن آب زاینده‌رود، هر از گاهی پای آب به این کانال باز می‌شود. به باغ آقای حاجیان که می‌رسم، عطر علف تازه و گلابی‌های طلایی از پشت در باغ، مشام جانم را می‌نوازد. فصل برداشت محصول رسیده و شور و هیجان کارگران، گرمای تابستان را دو چندان کرده است. باید سریع و البته ظریف، گلابی‌ها را در صندوق‌ها چیده و به بازار برسانند.

● میوه‌ای با قدمت هزار ساله

خمینی شهر یکی از اصلی‌ترین تولیدکنندگان «گلابی شاه‌میوه» در سطح استان اصفهان و کشور است. بر اساس گفته زین‌العابدین شیروانی؛ سیاح دوره قاجاریه در کتاب پستان‌السیاحه، گلابی کاری‌های «سده» بیش از ۴۰۰ سال قدمت دارد و به گفته اهالی محلی بیش از هزار سال است که نسل در نسل ساکنان محله «فروشان» به باغداری و کشت گلابی مشغول هستند.

اینجا که منطقه‌ای خوش آب و هوا و به گفته قدمایی چون مافروخی، خطه ماربین (خمینی شهر فعلی)، روضه ارم بوده، محلی مناسب برای کشاورزی و کشت و کار و باغداری بوده است. شیروانی در این کتاب با اشاره به

پریوشان صحرای دیمیتریون، شهریور از راه می‌رسند

تنور داغ گلابی‌پزان



شهریور است. چند ماهی می‌شود که هوا رو به گرمی رفته و عرق‌ریزان، فصل سبز تابستان را پشت سر می‌گذاریم. یادم می‌آید دمای هوا که به اوج گرما می‌رسید، مادر بزرگم می‌گفت: «هوا گلابی‌پزان شده». مادر لبخند می‌زد و می‌گفت: «پس باید خودمان را برای برداشت آماده کنیم». آن وقت هر روز صبح زود راهی باغ پدر بزرگم می‌شدیم و تا عصر آنجا می‌ماندیم.